

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№4(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 210 sahifa,
13-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Alohida ehtiyojga muhtoj bolalarga matematika darslarida integratsion yondashuvni amalga oshirish	10
<i>Mamadjanova Ma'muraxon Kadirjanovna</i>	
O'quvchilarda raqamli madaniyatni shakllantirishning nazariy asoslari.....	13
<i>Boltayeva Go'zal Komilovna</i>	
Inkluziv ta'lim sharoitida o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini aniqlash metodologiyasi	21
<i>D. Sh. Jo'rayeva, J. A. Jovliyev</i>	
Bolalarda leksik-grammatik nutq kamchiliklarini bartaraf etishda kontekstli texnologiyalardan foydalanish	25
<i>Abdullayeva Yoqutjon Qalandar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining kognitiv qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasi	30
<i>Abduvaliyeva Sabina Kurbonali qizi</i>	
O'g'il bolalarni oilaviy munosabatlarga tayyorlashning pedagogik-psixologik asoslari.....	35
<i>Aripov Shokirjon Olimovich, Raxmatillayeva Sug'diyona Muhammadjon qizi</i>	
Pedagogik intuitsiyani rivojlantirishga yo'naltirilgan zamonaviy metodikalar	39
<i>Axmedov Jaloliddin Oribovich</i>	
The Impact of AI-Generated English Learning Materials Based on Uzbek Rural Life on the Learning Motivation of Rural Students.....	42
<i>Baxramova Malika Muzaffarovna</i>	
Raqamli kutubxonalarda sun'iy intellekt imkoniyatlaridan foydalanish texnologiyalari va imkoniyatlari	47
<i>Choriyeva Zarina Anvarbek qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida orfografik savodxonlikni shakllantirishning nazariy-pedagogik asoslari ...	50
<i>D. Teshaboyev, M. Sotvoldiyeva</i>	
Oliy ta'limda tblt metodik modeli asosida baholash tizimini takomillashtirish	53
<i>Djurayeva Nargiza Kudratillayevna</i>	
Yangi O'zbekiston ta'lim tizimida pedagogik etikaning rivojida xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	59
<i>Dushayeva Nazokat Sharofiddinovna</i>	
Uilyam Shekspir tragediyalarining o'zbek adabiyotidagi o'rni.....	62
<i>Ergasheva Mehriyona</i>	
Qizlarning oilaviy kompetensiyasi uchun ijodiy pedagogika: Koreya dizayn ta'limi modelini O'zbekiston kontekstiga moslash.....	65
<i>G'ayratova Mohidil Zafar qizi</i>	
Jismoniy tarbiya darslarida va darsdan tashqari mashg'ulotlarda umumrivojlantiruvchi mashqlardan foydalanish metodikasi	69
<i>Maksetova Nurjamal Kuatovna</i>	
Integrativ ta'lim muhitida bo'lajak surdopedagoglarning metodik kompetensiyalarini shakllantirish	72
<i>Malikova Xurshida Ikramovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarda ko'p uchraydigan tovush talaffuzi kamchiliklari va ularni bartaraf etishda lopedik usullar.....	75
<i>Moxirabonu G'aniyeva Adxam qizi</i>	
Talabalarga an'anaviy xonandalik ijrochiligini o'rgatishning pedagogik yondashuvlari.....	78
<i>Muxammadova Ozoda Muzrabovna</i>	
Hayotiy sifat tushunchasini psixologik mazmuni.....	82
<i>N. G. Pulatova</i>	
Inklyuziv ta'lim sharoitida alohida ehtiyojlarga ega o'quvchilarni qo'llab-quvvatlashning kompleks yondashuvlari	85
<i>Nazarova Dildora Asatovna, Abdurashidova Feruza Qaxramonovna</i>	
Inklyuziv ta'lim tizimida o'qituvchining ko'p qirrali pedagogik faoliyati va uning nazariy asoslari	89
<i>Nazarova Dildora Asatovna, Axmedova Aziza Temurovna</i>	

Xo'ja ahmad Yassaviy e'tiqod tarbiyasi haqida.....	93
<i>Norova Sevara Uyg'un qizi</i>	
Matritsa va uning determinanti mavzusini o'qitish orqali bo'lajak iqtisodchilarning analitik tafakkurini rivojlantirish texnologiyalari.....	97
<i>Nuriddinov Jalolxon Tursunboy o'g'li, Otaboyev Muxsinjon Muqimjonovich</i>	
Odam anatomiyasi darslarida interfaol va multimedia vositalaridan foydalanish yo'llari.....	104
<i>Nurmatov Norqobil Jo'rayevich, Qo'chqorova Moxira Dilmurod qizi, Boxodirova Nilufar Ikrom qizi</i>	
AQSh ta'lim tizimining o'ziga xos jihatlari va bugungi kundagi rivojlanishi.....	110
<i>Orishev Jamshid Bahodirovich</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida nutqiy kompetensiyalarini shakllantirishda xorijiy ta'limi tajribalari.....	116
<i>Pardayeva Gulbahor Jalg'ashovna</i>	
Kreativ ta'lim texnologiyalarining pedagogik mohiyati.....	119
<i>Sariboyev Nurali Abdunazarovich</i>	
Shaxsga yo'naltirilgan ta'limning zamonaviy pedagogik tizimdagi o'rni.....	122
<i>Siddiqov Azamat Muhammadjon o'g'li</i>	
Konstruktiv yondashuv asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida 4K ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi.....	126
<i>Sobirova Sarvinoz Quvondiqovna</i>	
Criteria of Scientific Activity Implementation of Physical Culture Education Students.....	133
<i>Sapayev Ruzmat Radjapovich</i>	
O'smir yoshdagi o'quvchilarning ma'naviy ehtiyojlarini shakllantirishning nazariy asoslari.....	136
<i>Tilovova Qizlarxon Ishpulat qizi</i>	
PIRLS tadqiqotida so'rovnomalarning qamrov doirasida maktab muhiti.....	141
<i>To'qliyeva Matluba Boqiyevna</i>	
Onlayn til o'rganish platformalarining esl o'quvchilarining og'zaki nutq ishonchi (speaking confidence) ga ta'siri.....	146
<i>Tojiboyeva Shohistaxon, Omonova Nargiza</i>	
Katta maktabgacha yoshdagi bolalarda dialogik nutqni rivojlantirishda kommunikativ o'yinlarning ahamiyati.....	151
<i>Toshpo'latova Sevinch O'ral qizi</i>	
Maktab o'quvchilarining jismoniy sifatlarini tarbiyalashning samarali uslublari.....	155
<i>Turdiyev Azam Xasanovich</i>	
O'quvchilarda tayanch kompetensiyalarni rivojlantirishda xalqaro baholash tizimini tatbiq etish imkoniyatlari.....	158
<i>Turobov Mamarajab Sodiq o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'limda ijodiy va mantiqiy fikrlashni rivojlantirish.....	163
<i>Umirzoqova Surayyo Xudoyberdiyevna</i>	
Talabalarda perspektiv tasvir bajarishga oid ko'nikmani shakllantirishda CAD dasturlaridan amaliy foydalanish imkoniyatlari.....	165
<i>Valiyev A'zamjon Nematovich, Toxirov Sardorbek Muzaffar o'g'li</i>	
Duduqlanishni bartaraf etishda qo'llaniladigan usullar va vositalar.....	173
<i>Xasanova Barnoxon Abdusattor qizi</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida o'quvchilarning yozma nutqini rivojlantirish usullari.....	176
<i>Xudoyberdiyeva Dildora Nazarjon qizi, Mambetova Lobar Mirzavali qizi</i>	
Duduqlanishga ega bolalar nutqini rivojlantirishda kompleks korreksion ishlar tizimi.....	179
<i>Xusanova Nozimaxon Zuxriddin qizi</i>	
Sirdaryo viloyatida tabiat va mehnat jarayonlarining tasviriy san'at orqali estetik va ekologik ifodasi.....	182
<i>Yorlaqova Malika Ahmad qizi</i>	
The Relevance of Artificial Intelligence in Teaching the English Language.....	186
<i>Yusupova Gulnoza Mirzoyevna</i>	
Umumta'lim maktabida boshlang'ich sinf o'quvchilarida kuzatiladigan nutq xususiyatlari.....	189
<i>Zairova Nigora</i>	

Teatr texnologiyalarini maktabgacha ta'limga integratsiya qilishning pedagogik shartlari	193
<i>Abdullayeva Aziza Abdurazzoq qizi, Salimova Dilmira Farxodovna</i>	
Педагогические технологии совершенствования физических качеств как основы здорового образа жизни	197
<i>Журабаев Абдукарим Маматкулович</i>	
Формирование духовно-нравственной компетентности будущих учителей как педагогическая проблема	200
<i>Зокиржонova Ф. Р., Рихситиллаева Д. Р., Меликузиева Ш. А.</i>	
Межкультурный диалог как инструмент воспитания гармоничной личности в школе	203
<i>Махмудхожаев Ориф Бахтиёрович</i>	
Talaba yoshlarining ma'naviy madaniyatini rivojlantirishda zamonaviy yondashuvlar	205
<i>Xojametov Ajiniyaz Andriyanovich</i>	
Методика формирования познавательных интересов у младших школьников в процессе выполнения творческих заданий на уроках русского языка	207
<i>Юлдашева Тахмина Бону Гайратовна</i>	

INKLUZIV TA'LIM SHAROITIDA O'QITUVCHILARNING METODIK TAYYORGARLIGINI ANIQLASH METODOLOGIYASI

D. Sh. Jo'rayeva

Termiz davlat pedagogika instituti

J. A. Jovliyev

Termiz davlat pedagogika instituti

Annotatsiya: Inklyuziv ta'lim zamonaviy ta'lim tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib, barcha o'quvchilar uchun teng imkoniyatlar yaratishni taqozo etadi. Mazkur maqolada inklyuziv ta'lim sharoitida o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini aniqlash metodologiyasi ilmiy asosda yoritilgan. Tadqiqot jarayonida ilmiy-nazariy tahlil, kuzatuv, so'rovnoma hamda taqqoslash metodlaridan foydalanildi. Olingan natijalar o'qituvchilarning metodik tayyorgarligi ta'lim samaradorligiga sezilarli ta'sir ko'rsatishini tasdiqladi. Shuningdek, ishlab chiqilgan diagnostik mezonlar asosida ularning kasbiy kompetensiyalari baholandi. Xulosa sifatida metodik tayyorgarlikni izchil rivojlantirish inklyuziv ta'lim sifatini oshirishning muhim omili ekanligi asoslab berildi.

Kalit so'zlar: inklyuziv ta'lim, metodik tayyorgarlik, pedagogik kompetensiya, differensial yondashuv, individual ta'lim, o'qituvchi kasbiy rivoji, diagnostika, ta'lim samaradorligi, inklyuziv muhit, pedagogik metodologiya.

Abstract: Inclusive education is one of the priority areas of the modern education system and aims to ensure equal opportunities for all learners. This article scientifically substantiates the methodology for assessing teachers' methodological preparedness in inclusive education settings. The study employed theoretical analysis, observation, questionnaires, and comparative methods. The results confirmed that the level of teachers' methodological preparedness significantly affects the effectiveness of the educational process. In addition, professional competencies were evaluated based on developed diagnostic criteria. It is concluded that the systematic development of methodological preparedness is an essential factor in improving the quality of inclusive education.

Key words: inclusive education, methodological preparedness, pedagogical competence, differentiated approach, individualized learning, teacher professional development, diagnostics, educational effectiveness, inclusive environment, pedagogical methodology.

Аннотация: Инклюзивное образование является одним из приоритетных направлений современной системы образования и предполагает создание равных возможностей для всех обучающихся. В данной статье научно обоснована методология определения методической подготовленности учителей в условиях инклюзивного образования. В ходе исследования использованы методы теоретического анализа, наблюдения, анкетирования и сравнительного анализа. Полученные результаты подтвердили, что уровень методической подготовленности учителей оказывает существенное влияние на эффективность образовательного процесса. Кроме того, на основе разработанных диагностических критериев была проведена оценка их профессиональных компетенций. В заключение обосновано, что системное развитие методической подготовленности является важным фактором повышения качества инклюзивного образования.

Ключевые слова: инклюзивное образование, методическая подготовленность, педагогическая компетентность, дифференцированный подход, индивидуальное обучение, профессиональное развитие учителя, диагностика, эффективность образования, инклюзивная среда, педагогическая методология.

KIRISH

Inklyuziv ta'lim zamonaviy ta'lim tizimining muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib, barcha o'quvchilar, jumladan, alohida ta'lim ehtiyojlariga ega bo'lgan bolalar uchun teng imkoniyatlar yaratishni nazarda tutadi. Ushbu jara-yonda o'qituvchilarning metodik tayyorgarligi muhim omil hisoblanadi, chunki ular turli ehtiyojlarga ega o'quvchilar bilan samarali ishlash, individual yondashuvni amalga oshirish hamda mos pedagogik texnologiyalarni qo'llash ko'nikmalariga ega bo'lishi zarur. Inklyuziv ta'lim sharoitida o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini izchil rivojlantirish va ularning metodik tayyorgarlik darajasini aniqlash dolzarb ilmiy-amaliy vazifalardan biri hisoblanadi. Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi inklyuziv ta'lim sharoitida o'qituvchilarning metodik tayyor-

garlik darajasini aniqlash metodologiyasini ishlab chiqish hamda ularning kasbiy faoliyati samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi omillarni ilmiy asosda yoritishdan iborat. Shu bilan birga, o'qituvchilarning inklyuziv muhitda faoliyat yuritishga tayyorgarligi, pedagogik yondashuvlari va metodik kompetensiyalarini baholash mezonlarini aniqlashga alohida e'tibor qaratiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Inklyuziv ta'lim sharoitida o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini o'rganish masalasi ko'plab olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Jumladan, Gajdukevich D.A. o'z ishlarida o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini shakllantirishda metodik tayyorgarlikning nazariy asoslarini yoritib, uning inklyuziv ta'lim samaradorligidagi o'rnini asoslab beradi.

Muminova L.R. esa O'zbekiston sharoitida inkluziv ta'limni tashkil etishning pedagogik va metodik jihatlari tahlil qilib, differensial va individual yondashuvlarning ahamiyatini ta'kidlaydi.

Alekhina S.V. tadqiqotlarida o'qituvchilarning tayyorgarlik darajasini aniqlashga qaratilgan diagnostika va monitoring usullarini taklif etadi.

Shumilovskaia Y.V. bo'lajak o'qituvchilarning metodik kompetentligini rivojlantirish metodologiyasini ishlab chiqib, amaliy tavsiyalar beradi.

Shuningdek, UNESCO tomonidan ishlab chiqilgan metodik qo'llanmalarda inklyuziv ta'limni qo'llab-quvvatlash bo'yicha xalqaro standartlar va baholash mezonlari keltirilgan.

Babamuratov E., Jo'rayeva U. va Jovlijev J. ilmiy ishlarida yoshlar bilan ishlashda metodik yondashuvlarning ahamiyati ochib berilgan bo'lsa, Jovlijev J. tadqiqotida boshlang'ich sinf o'quvchilarini tarbiyalashda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish masalalari yoritilgan.

Mazkur ilmiy manbalar inklyuziv ta'limda o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini rivojlantirish va baholashning nazariy hamda amaliy asoslarini shakllantirishga xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida ilmiy-nazariy tahlil, pedagogik kuzatuv, so'rovnomalar, suhbat, taqqoslash hamda tizimli yondashuv metodlaridan kompleks tarzda foydalanildi. Shuningdek, inklyuziv ta'lim sharoitida o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini baholashga qaratilgan diagnostik vositalar va mezonlar ishlab chiqilib, amaliyotda sinovdan o'tkazildi. Tadqiqot doirasida o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalari, individual yondashuvni qo'llash darajasi, differensial ta'lim metodlaridan foydalanish ko'nikmalari hamda o'quv jarayonini moslashtirish tajribasi tizimli ravishda tahlil qilindi. Qo'llanilgan metodlar o'qituvchilarning inklyuziv ta'lim muhitida samarali faoliyat yuritish darajasini aniqlash, shuningdek, ularning metodik tayyorgarligini yanada takomillashtirishning ustuvor yo'nalishlarini belgilashga xizmat qildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, inklyuziv ta'lim sharoitida o'qituvchilarning metodik tayyorgarlik darajasi ta'lim jarayonining samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Aniqlanishicha, metodik jihatdan yetarli tayyorgarlikka ega bo'lgan o'qituvchilar turli ta'lim ehtiyojlariga ega o'quvchilar bilan samarali ishlaydi, individual va differensial yondashuvni qo'llaydi hamda mos pedagogik strategiyalarni tanlashda yuqori natijalarga erishadi. Tadqiqot davomida ishlab chiqilgan diagnostik mezonlar asosida o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalari, inklyuziv muhitga moslashuv darajasi, o'quv jarayonini moslashtirish ko'nikmalari va pedagogik yondashuvlari tizimli ravishda tahlil qilindi. Olingan natijalar maxsus metodik tayyorgarlikka ega o'qituvchilar o'quvchilarning individual xususiyatlarini inobatga olgan holda ta'lim jarayonini samarali tashkil etishini tasdiqladi. Bundan tashqari, inklyuziv ta'limda zamonaviy pedagogik texnologiyalar, moslashtirilgan o'quv materiallari hamda individual ta'lim dasturlaridan foydalanish o'quvchilarning bilimlarni o'zlashtirish darajasi, ijtimoiy moslashuvi va faolligini oshirishga xizmat qilishi aniqlandi. O'qituvchilarning metodik tayyorgarligini tizimli baholash esa ularning kasbiy rivojlanish yo'nalishlarini belgilash, malaka oshirish jarayonini takomillashtirish hamda ta'lim sifatini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Zamonaviy ta'lim makoni jadal rivojlanib borayotgan ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlar hamda inson kapitalini rivojlantirishga qaratilgan strategiyalar ta'sirida shakllanmoqda. Bunday sharoitda inklyuziv ta'lim g'oyasi ustuvor yo'nalishlardan biriga aylanib, har bir o'quvchiga sifatli ta'lim olish imkonini ta'minlashni nazarda tutadi. Inklyuziv yondashuv barcha bolalarni yagona ta'lim muhitiga integratsiya qilish bilan birga, ularning shaxsiy xususiyatlari, qobiliyatlari va ehtiyojlarini hisobga olgan holda o'qitish jarayonini tashkil etishni talab etadi. Shu bois, o'qituvchilarning metodik tayyorgarligi inklyuziv ta'lim samaradorligini ta'minlovchi muhim omillardan biri sifatida e'tirof etiladi. Inklyuziv ta'lim sharoitida faoliyat yurituvchi o'qituvchi nafaqat o'z fanini mukammal bilishi, balki turli psixologik va pedagogik yondashuvlarni qo'llay olishi, o'quvchilarning individual farqlarini aniqlashi

hamda ularga mos ta'lim strategiyalarini ishlab chiqishi zarur. Bunday murakkab vazifalarni samarali amalga oshirish esa o'qituvchining metodik tayyorgarlik darajasiga bevosita bog'liqdir. Metodik tayyorgarlik o'qituvchining o'quv jarayonini ilmiy asosda rejalashtirish, tashkil etish, boshqarish va baholashga oid bilim, ko'nikma hamda malakalari majmuini anglatadi. Inklyuziv ta'lim sharoitida ushbu tushuncha yanada kengayib, differensial va individual yondashuvlarni qo'llash, moslashtirilgan o'quv materiallarini ishlab chiqish hamda o'quvchilarning ijtimoiy integratsiyasini ta'minlash kabi jihatlarni ham qamrab oladi.

O'qituvchilarning metodik tayyorgarligini aniqlash metodologiyasini ishlab chiqish inklyuziv ta'lim tizimini takomillashtirishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi, chunki mazkur metodologiya o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini kompleks baholash, ularning kuchli jihatlarini aniqlash hamda kasbiy rivojlanish yo'nalishlarini belgilash imkonini beradi. Metodologik yondashuv o'qituvchining nazariy bilim darajasi, amaliy ko'nikmalari, pedagogik faoliyatni tashkil etish usullari hamda innovatsion yondashuvlardan foydalanish darajasini tizimli tahlil qilishni o'z ichiga oladi. Inklyuziv ta'lim sharoitida metodik tayyorgarlikni aniqlashda tizimli yondashuv alohida ahamiyat kasb etadi, chunki o'qituvchining kasbiy faoliyati ko'p qirrali bo'lib, u faqat bilim berish bilan cheklanmaydi, balki o'quvchilarning psixologik holatini inobatga olish, ijtimoiy muhitni samarali tashkil etish, ota-onalar bilan hamkorlikni yo'lga qo'yish hamda o'quv jarayonini individual ehtiyojlarga moslashtirishni ham talab etadi. Shu sababli metodik tayyorgarlikni baholashda nafaqat nazariy bilimlar, balki amaliy faoliyat natijalari ham hisobga olinadi.

Metodik tayyorgarlikni aniqlashda diagnostik vositalardan foydalanish muhim ahamiyatga ega bo'lib, ular o'qituvchilarning bilim darajasi, pedagogik yondashuvlari, metodik ko'nikmalari hamda kasbiy kompetensiyalarini aniqlashga xizmat qiladi. So'rovnomalar, testlar, kuzatuvlar, suhbatlar va amaliy faoliyat tahlili orqali o'qituvchining inklyuziv ta'lim muhitida ishlashga tayyorgarlik darajasi baholanadi, bu esa natijalarning aniqligini ta'minlab, o'qituvchilarning real imkoniyatlarini to'liq ochib berishga yordam beradi. Inklyuziv ta'limda differensial yondashuv muhim metodik tamoyillardan biri hisoblanadi, chunki har bir o'quvchi o'zining individual rivojlanish sur'ati, qobiliyati va ehtiyojlariga ega, shu bois o'qituvchi ta'lim jarayonini mos ravishda tashkil etishi zarur. Bu esa yuqori darajadagi metodik tayyorgarlikni talab etadi. O'qituvchi o'quv materiallarini moslashtirishi, topshiriqlarni differensiallashtirishi hamda har bir o'quvchi uchun qulay o'quv muhitini yaratishi muhimdir.

Shuningdek, inklyuziv ta'lim sharoitida o'qituvchining kommunikativ kompetensiyasi ham muhim ahamiyatga ega, chunki o'qituvchi o'quvchilar, ota-onalar va boshqa pedagogik xodimlar bilan samarali muloqot o'rnatishi, hamkorlik asosida faoliyat yuritishi lozim. Bu esa o'quvchilarning ijtimoiylashuviga, o'zaro hurmat va tushunish muhitining shakllanishiga xizmat qiladi. Inklyuziv ta'lim jarayonida o'qituvchilarning metodik tayyorgarligi o'quvchilarning o'zlashtirish darajasiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi, chunki metodik jihatdan yetuk o'qituvchi o'quvchilarni o'qishga faol jalb etadi, ularning qiziqishini oshiradi va mustaqil fikrlashga undaydi. Natijada o'quvchilar bilimlarni chuqurroq o'zlashtiradi, o'z imkoniyatlarini namoyon etadi hamda ijtimoiy hayotda faol ishtirok etishga tayyor bo'ladi.

Bundan tashqari, o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini rivojlantirish uzluksiz jarayon hisoblanadi, shu bois zamonaviy ta'lim talablariga mos ravishda o'qituvchilar o'z bilim va ko'nikmalarini muntazam yangilab borishi zarur. Malaka oshirish kurslari, seminarlar, treninglar va tajriba almashish faoliyatlari bu jarayonda muhim rol o'ynaydi. Ayniqsa, inklyuziv ta'limga oid maxsus metodik bilimlarni egallash o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishida muhim omil sifatida namoyon bo'ladi. Metodik tayyorgarlikni aniqlash natijalari asosida o'qituvchilarning kasbiy rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqish mumkin bo'lib, bu ta'lim tizimida sifat o'zgarishlariga erishish, o'quv jarayonini takomillashtirish hamda inklyuziv ta'lim samaradorligini oshirish imkonini beradi. Har bir o'qituvchining individual ehtiyojlarini inobatga olgan holda malaka oshirish dasturlarini ishlab chiqish esa ushbu jarayonning muhim bosqichlaridan biri hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Inklyuziv ta'lim sharoitida o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini aniqlash va baholash ta'lim tizimini rivojlantirishning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi, chunki mazkur jarayon o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini oshirish, individual yondashuvni samarali amalga oshirish hamda barcha o'quvchilar uchun teng ta'lim imkoniyatlarini yaratishga xizmat qiladi. O'qituvchilarning metodik tayyorgarligini muntazam ravishda tahlil qilish va izchil rivojlantirish orqali inklyuziv ta'lim samaradorligini oshirish, o'quvchilarning ijtimoiy integratsiyasini ta'minlash hamda ta'lim jarayonini zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida tashkil etish imkoniyati kengayadi.

Xulosa sifatida ta'kidlash joizki, inklyuziv ta'lim sharoitida o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini aniqlash metodologiyasi ta'lim tizimini takomillashtirishning ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib, u o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish, ta'lim sifatini oshirish hamda barcha o'quvchilar uchun teng imkoniyatlar yaratishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu metodologiya asosida olib borilgan ilmiy tadqiqotlar va amaliy ishlanmalar inklyuziv ta'limni samarali tashkil etishda puxta ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Shu bilan birga, inklyuziv ta'lim samaradorligini yanada oshirish maqsadida o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini tizimli ravishda baholash va rivojlantirish, maxsus malaka oshirish kurslarini kengaytirish, amaliy treninglar va seminarlar tashkil etish, differensial hamda individual yondashuvlarni qo'llashga oid metodik qo'llanmalarni ishlab chiqish, shuningdek, ta'lim jarayoniga zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish va diagnostik vositalarni takomillashtirish muhim ahamiyatga ega. Bu chora-tadbirlar o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini yanada rivojlantirishga xizmat qiladi hamda inklyuziv ta'lim sifatini oshirishga mustahkam zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Gajdukevich, D. A. Inklyuziv ta'lim: o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini shakllantirish. Mazkur asarda metodik tayyorgarlikning nazariy asoslari yoritilgan.
2. Muminova, L. R. Maxsus va inklyuziv ta'lim metodikasi. Ushbu darslikda O'zbekiston sharoitida inklyuziv ta'limni tashkil etishning pedagogik va metodik jihatlari tahlil qilingan.
3. Alekhina, S. V. Inklyuziv ta'lim sharoitida o'qituvchilarning tayyorgarligi. Asarda metodik tayyorgarlik darajasini aniqlash bo'yicha diagnostika va monitoring usullari bayon etilgan.
4. Shumilovskaia, Y. V. Inklyuziv ta'lim sharoitida bo'lajak o'qituvchilarning metodik kompetentligini rivojlantirish. Tadqiqot metodologiyasi hamda amaliy tavsiyalar yoritilgan.
5. UNESCO. Inklyuziv ta'limni qo'llab-quvvatlash bo'yicha metodik tavsiyalar. Ushbu qo'llanmada xalqaro standartlar asosida o'qituvchilar tayyorgarligini baholash mezonlari keltirilgan.
6. Babamuratov, E., Dzhuraeva, U., & Zhovliev, Z. (2023). Methods of ideological work for youth with ideological depression. *World Bulletin of Social Sciences*, 27, 136–143.
7. Jovliev, J. (2023). Education of primary class students in the spirit of national and general human values technology. *Open Access Repository*, 10(10), 51–55.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.